

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(повне найменування вищого навчального закладу)

Інститут математики, економіки і механіки

(повне найменування інституту/факультету)

Кафедра менеджменту та математичного моделювання ринкових процесів

(повна назва кафедри)

Дипломна робота

бакалавра

(ступінь вищої освіти)

на тему: «Аграрний сектор України в умовах євроінтеграції»

«Agrarian sector of Ukraine in conditions of European integration»

Виконав: студент заочної форми навчання
напряму підготовки 6.030601 Менеджмент
Мілевський Анатолій Васильович

Керівник к.ф-м.н., доц. Залюбінська Л. М. _____

(підпис)

Рецензент д.е.н., проф. Якубовський С.О..

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ 9 від 08.06.2016 р.

Захищено на засіданні ЕК № ____

протокол № ____ від _____ р.

Оцінка _____ / _____ / _____
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Завідувач кафедри

Голова ЕК

(підпис)

Садченко О. В.

(підпис)

Головченко О.М.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ 1. ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ПОЛЬЩІ	
1.1 Сільське господарство Польщі до вступу в ЄС.....	5
1.2 Умови входження Польщі до ЄС.....	10
1.3 Стан сільського господарства Польщі після вступу до ЄС.....	14
Розділ 2. СТРУКТУРА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ	
2.1 Стан сільського господарства України до 1991 року.....	20
2.2 Стан сільського господарства України в наш час.....	25
2.3 Перспективи розвитку АПК України.....	30
2.4 Сільськогосподарські товари допущені до експорту з України до ЄС...37	
Розділ 3. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ	
3.1 Аналіз ключових макроекономічних показників двох країн.....	41
3.2 Аналіз сильних і слабких сторін сільського господарства України і Польщі.....	43
ВИСНОВКИ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55

ВСТУП

Після розвалу Радянського Союзу Польща і Україна знаходилися в приблизно рівних умовах. Однак, за останні 20 років Польща стала одним із лідерів зростання в своєму регіоні, тоді як в нашій країні ситуація тільки погіршувалася. Так, за підсумками 2014 року, ВВП на душу населення в Україні склав 8,6 тис. дол., тоді як в Польщі в три рази більше - 25,1 тис. дол. Середня зарплата в Польщі становить 950 дол., що в п'ять разів більше, ніж в Україні. На прилавках багатьох наших супермаркетів можна побачити сільгосппродукцію, вироблену в Польщі. Її обсяги та асортимент постійно збільшуються. Як польські фермери, значна більшість з яких відноситься до розряду малоземельних, змогли нагодувати власну країну і успішно конкурувати на зовнішніх ринках? За рахунок чого колишній радянській республіці вдалося досягти таких високих показників?

Сьогодні багато експертів сходяться на думці, що польський успіх став можливий саме завдяки «шоковій терапії», що забезпечила швидкий перехід від планової економіки до ринкової. Автор реформ - польський економіст і політик Лешек Бальцеревич. Не останню роль відіграли фінансові «вливання» від Євросоюзу в економіку Польщі, як потенційного члена, та в аграрний сектор зокрема.

На жаль, українське сільське господарство в останні кілька років стало флагманом економіки, що свідчить про низький рівень розвитку нашої країни. Так сталося, що кожен третій долар, який отримує Україна, приносить саме аграрний сектор. Проте, у порівнянні з Польщею, в Україні продуктивність праці на одного працюючого в сільському господарстві нижче більш ніж в три рази. І розрив в продуктивності праці в агросекторі стався якраз за останні двадцять п'ять років незалежності і відсутності в Україні реформ.

Низький рівень продуктивності праці обумовлюють зношені виробничі фонди, використання застарілих технологій, недостатність систем мотивації праці, відсутність гідних умов праці та відпочинку персоналу сільськогосподарських підприємств, недостатньо розвинена інфраструктура сільської місцевості.

Зазначені фактори не тільки знижують продуктивність праці, але і якість сільськогосподарської продукції, яке не може забезпечуватися зношеною технікою і збільшенням витрат сировини і енергетичних ресурсів. Тому й умови господарювання в аграрному секторі нашої країни носять переважно екстенсивний характер.

Польща є прекрасним прикладом того, як цілісна політика щодо розвитку сільських територій та залучення інвестицій може призвести до успішної модернізації сільського господарства. Європейський фонд розвитку польських сіл є однією з найбільш успішних і цікавих моделей розвитку сільських територій в ЄС, яка може бути застосована і в Україні. Польський досвід в цій сфері дуже важливий і актуальний для українського сільського господарства.

Предметом дипломної роботи є сільське господарство Польщі та України.

Об'єктом - порівняння ефективності аграрного сектору обох країн протягом кількох історичних періодів їх розвитку.

Мета даної роботи - дослідити стан, зміни та перспективи сільського господарства Польщі і України на однакових історичних етапах розвитку, але за різних політичних і соціально-економічних умов.

Під час виконання дипломного проекту планується виконати наступні завдання:

- дослідити стан сільського господарства Польщі до та після вступу в Європейський Союз;
- проаналізувати умови вступу та стан АПК Польщі на момент входження до ЄС;
- дослідити особливості сільського господарства України в радянський період та за часів незалежності;
- визначити перспективи розвитку АПК України;
- порівняти стан сільського господарства обох країн, виявити спільні та відмінні риси формування та функціонування аграрного сектору.

В ході роботи використано статистичні методи аналізу, узагальнення та порівняння.

ВИСНОВКИ

Україна - одна з найбільш перспективних у світі країн в галузі сільського господарства. З проведеного дослідження можна зробити висновки, що цю галузь потрібно модернізувати, об'єднавши ресурси і таланти народу.

Україна - це світова столиця з виробництва соняшникової олії і зернова столиця Європи. У свою чергу, в молочному бізнесі і тваринництві Україна не використовує свій потенціал навіть наполовину, і, таким чином, молочне скотарство залишається одним з перспективних напрямків розвитку. Це наш головний козир на найближчі 20 років. Головне - вміти ним розпорядитися.

Продовольча безпека змушує до активного розвитку аграрної галузі, і якщо наша держава зробить правильні кроки, то може стати стратегічно важливою країною для всього світу.

Реформування вітчизняного сільського господарства вже розпочато. В основу реформи АПК лягли кілька документів: стратегія «Україна-2020», програма діяльності Кабміну, коаліційна угода Україна - ЄС. За основу взято принципи нової продовольчої політики і міжнародної допомоги. Крім того, в концепцію лягла подальша євроінтеграція, поліпшення бізнес-клімату, підвищення ефективності управління державними активами.

Окреме питання в подальшому реформуванні АПК - наближення виробничих стандартів до загальноєвропейських і підвищення конкурентоспроможності продукції сільського господарства на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Ще 25 років тому Україна і Польща перебували приблизно в однакових економічних умовах. Тільки Польща спочатку зробила ставку на малий бізнес, а Україна - на великий. Навіть середній фермер з України за європейськими мірками може вважатися великим латифундистом. Політична та економічна криза України показали, що малі та середні фермери більш ефективні господарі. Вони ближче до своєї землі і краще планують свою діяльність, вони пов'язують майбутнє зі своєю землею і тому дорожать репутацією як в регіоні присутності,

так і перед кредиторами. У той же час деякі великі агрохолдинги України показали себе повною протилежністю: їх стратегія розвитку передбачає екстенсивне зростання.

Переїмати досвід реформування сільського господарства доцільно у Польщі. Річ Посполита є прекрасним прикладом того, як цілісна політика щодо розвитку сільських територій та залучення інвестицій може призвести до успішної модернізації сільського господарства. Європейський фонд розвитку польських сіл є однією з найбільш успішних і цікавих моделей розвитку сільських територій в ЄС, яка може бути застосована і в Україні. Потрібно прагнути зробити фермерство високотехнологічним і привабливим для вітчизняної молоді.

Позитивний досвід Польщі як члена ЄС та успішне реформування сільського господарства є важливим прикладом для наслідування. Польські аграрії дванадцять років тому пройшли шлях, який тільки належить здійснити нашій країні. Завдяки урокам Польщі вітчизняний агробізнес може визначити свої «больові точки» і зробити галузь більш привабливою для європейських інвесторів.

В офіційному коментарі Мінагропроду зазначено, що між Україною і Польщею двостороння співпраця здійснюватиметься в рамках Україно-Польської робочої групи з питань стандартизації. В рамках співпраці вже розглядалося питання про розвиток взаємин в усіх напрямках, в тому числі і торговим. Польські делегації постійно відвідують Україну з метою передачі корисних знань східним сусідам.

Саме вивірені, раціональні і геополітично грамотні кроки необхідно робити і українському уряду, щоб не тільки вивести з кризи країну, а й забезпечити їй гідне місце в світі. А це можливо тільки завдяки професійному розвитку аграрної галузі та підписання договорів про міжнародне співробітництво на вигідних для України умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаревська К.В. Тенденції розвитку аграрного сектору економіки України / К. В. Бондаревська // Економіка АПК. - 2014. - № 11. - С. 36-42.
2. Бородій О. В. Досвід Польщі для інтеграції України в Європейський Союз/О. В. Бородій // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України : зб. наук.-техн. пр. - Львів : НЛТУ України, 2010. - Вип. 20.4. - С. 311-317
3. Бочаров С.В. Вступ Польщі до ЄС як чинник модернізації аграрного сектору країни (2004-2009) / С. В. Бочаров // Вісн. Черкас. ун-ту. Сер. Екон. науки. - 2011. - Вип. 197. - С. 89-93.
4. Бурлака Н.І., Балтремус О.М. Стан та перспективи розвитку агропромислового комплексу України / Н. І. Бурлака, О. М. Балтремус // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. - 2016. - № 6. - С. 31-38.
5. Гейць В.М. Оцінка впливу Угоди про асоціацію/ЗВТ між Україною та ЄС на економіку України/ В.М. Гейць; за ред. В. М. Гейця, Т.О. Осташко, Л.В. Шинкарук. – К. – 2014.– С. 3-101.
6. Готра В.В. Сучасний стан та проблеми інноваційного розвитку аграрного сектору України / В. В. Готра // Актуальні проблеми економіки. - 2014. - № 6. - С. 79-84.
7. Гук О.А. Розвиток АПК регіонів України в умовах Євроінтеграції: проблеми та перспективи розвитку / О. А. Гук, М. С. Василюшин, Н. С. Сидоренко // Інноваційна економіка. - 2013. - № 7. - С. 107-109.
8. Захарчук О. В. Досвід розвитку сільського господарства Польщі / О. В. Захарчук // Економіка АПК. - 2015. - № 10. - С. 59-65.
9. Збергард П. Результати суспільно-економічних змін в Польщі і Україні./ Збергард П //«Економіка України», 1999, № 4, с. 82-84.

10. Корчун В. Аграрна політика Польщі та України: використання польського досвіду в процесі євроінтеграції України / В. Корчун // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Міжнародні відносини. - 2013. - № 10. - С. 172-180.

11. Лупіка Т. Аграрна політика радянської влади у перші післявоєнні роки та вплив її на сільське господарство. / Т. Лупіка // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії : збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 13. – С. 134–142.

12. Молдован О. Інтеграція до ЄС: досвід Польщі та виклик для України О. Молдован // Дзеркало тижня. Україна. – 2013. – 28 верес.- 4 жовт. (№ 35). – С. 8.

13. Селіванова-Зеркаль І. О. Інтеграція до Європейського Союзу сільського господарства Польщі (1989–2003 рр.) / І. О. Селіванова-Зеркаль // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Серія: Історія. - 2016. - Т. 274, Вип. 262. - С. 69-73.

14. Селіванова-Зеркаль І. О. Сільське господарство Польщі: еволюція 2000-х років у вимірі європейської інтеграції / І. О. Селіванова-Зеркаль // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Історичні науки. - 2014. - Вип. 3.38. - С. 121-127

15. Соколенко В.А., Бондаренко О.М. Стан та напрямки стратегічного розвитку сільського господарства / В. А. Соколенко, О. М. Бондаренко // Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ» : зб. наук. пр. Темат. вип. : Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. – Харків : НТУ «ХПІ». – 2015. – № 54 (1163). – С. 66-70.

16. Чеботар С.І. Економічні реформи у Польщі: українсько-польські порівняльні дослідження: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.05.01 / С.І. Чеботар ; Терноп. акад. нар. госп-ва. — Т., 2001. — 21 с.

17. Абрамюк І. Сільське господарство України та деяких інших країн [Електронний ресурс] / І. Абрамюк // Інститут громадянського суспільства. – 2012. – Режим доступу: <http://old.csi.org.ua/?p=2271>

18. Аграрна політика. Становище в сільському господарстві в УРСР у 1960-х — на початку 1980-х років. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://subject.com.ua/textbook/history/11klas/84.html>

19. Банахевич Ю. Польща: дипломатія на службі аграріїв. [Електронний ресурс] / Банахевич Ю. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-abroad/2012230-svitovi-modeli-pidtrimki-silskogo-gospodarstva.html>

20. Борщевський В. В. Загрози та перспективи співпраці України та Польщі в аграрному секторі в умовах дії угоди про зону вільної торгівлі : експертна оцінка [Електронний ресурс] / В. В. Борщевський ; ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України». - Львів, 2015. - 16 с. - Режим доступу: <http://ird.gov.ua/irdp/e20150201m.pdf>

21. Липчук Н.В. Порівняльна оцінка сільського господарства України і Польщі [Електронний ресурс] / Н.В. Липчук // Львівський Національний аграрний університет, Режим доступу:
http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vviem/2012_5/16.pdf

22. Логінов Я. Польське село: історія відновлення [Електронний ресурс] / Я. Логінов. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/foreign_economics/polske-selo-istoriya-vidnovlennya-_.htm

23. Новітня історія України за радянської доби. Підручник [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://history.vn.ua/book/novitnya/94.html>

24. Польща у Європейському Союзі: баланс 5 років. [Електронний ресурс] / Сайт Вголос. - Режим доступу:
http://vgolos.com.ua/articles/polshcha_v_yevropeyskomu_soyuzi_balans_pyaty_rokiv_106403.html?print

25. Як змінилися країни Східної Європи після підписання угод та вступу до ЄС. [Електронний ресурс] / Газета Кореспондент - Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/world/3209116-korrespondent-skhidnyi-ekspres-yak-zminylysia-krainy-skhidnoi-yevropy-pislia-pidpysannia-uhod-pro-asotsiatsiui-y-vstupu-do-yes>